

Asettamispäätös

16.2.2021

VN/3215/2021
VN/3215/2021-OM-1

Demokratia- ja julkisoikeusosasto, demokratia- ja vaalit -yksikkö

Vapaa! – Fri! -hankkeen asettaminen**Asettaminen**

Oikeusministeriö on tänään asettanut Vapaa! – Fri! -hankkeen vapaaehtoistyön edistämiseksi ikääntyvässä yhteiskunnassa. Hanke liittyy sosiaali- ja terveysministeriön koordinoimaan kansalliseen ikäohjelmaan 2030 ja hanke tukee oikeusministeriön koordinoiman kansallisen demokratiaohjelman 2025 toimeenpanoa.

Toimikausi

Hankkeen toimikausi on 16.2.2021-31.12.2022.

Tausta

Vapaaehtoistyön tekeminen on Suomessa laajaa, ja sen merkitys hyvinvoinnin lähteenä tunnustetaan yleisesti. Tutkijoiden arvioiden mukaan vapaaehtoistyön yhteiskunnallisen merkityksen arvioidaan tulevaisuudessa kasvavan entisestään. Myös ikäihmiset osallistuvat aktiivisesti vapaaehtoistyön tekemiseen; tuoreimman vuoden 2018 vapaa-ajan osallistuminen –tilaston mukaan melkein 30 prosenttia yli 65-vuotiaista on osallistunut vapaaehtoistoimintaan viimeisen 12 kuukauden aikana.

Kansallisessa ikäohjelmassa tunnustetut erilaiset toimintaympäristön muutokset, kuten väestön ikääntyminen, kaupungistuminen, ilmastonmuutos, järjestösektorin rahoituksen muutokset ja teknologinen murros vaikuttavat kansalaisten mahdollisuuksiin osallistua vapaaehtoistyöhön. Myös meneillään olevalla Covid-19 – pandemialla on ollut vaikutuksia ikäihmisten tarvitsemaan ja tekemään vapaaehtoistyöhön. Ikääntynyt väestö on määritelty viruksen kannalta riskiryhmäksi, jota suojataan monenlaisin toimenpitein ja suosituksin. Tämä kuitenkin tarkoittaa sitä, että vapaaehtoistyöllä on vähemmän tekijöitä, ja kaikkia fyysisistä kohtaamista sisältäviä vapaaehtoistyön muotoja ei ole pandemian aikana voitu toteuttaa. Toisaalta myös nuorempien ikäryhmien auttamishalu ja osallistuminen vapaaehtoistyön tekemiseen on lisääntynyt kriisin myötä. Kriisin jälkihoidon kannalta ja sen toimintaympäristöä muovaaviin vaikutuksiin varautumiseksi on tärkeää tukea vapaaehtoistyön mahdollisuuksia ikääntyvässä yhteiskunnassa.

Tavoitteet ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on erilaisin toimin vakiinnuttaa vapaaehtoistyön asemaa ikääntyvässä yhteiskunnassa ja edistää vapaaehtoistyön kautta eri taustoista tulevien ikäihmisten ja muiden yhdenvertaisia edellytyksiä käyttää osallistumisoikeuksiaan ja vaikuttamismahdollisuuksiaan.

Postiosoite Postadress Postal Address Oikeusministeriö	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
PL 25 00023 Valtioneuvosto	Eteläesplanadi 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 1606 7730 +358 9 1606 7730	oikeusministerio@om.fi oikeusministerio.fi

Hankkeen tehtävänä on selvittää vapaaehtoistyön tietopohjaa. Lisäksi hankkeessa kehitetään ja otetaan käyttöön ratkaisuja ja malleja vapaaehtoistyön tukemiseksi, ja sen houkuttelevuuden lisäämiseksi. Näin motivoidaan ja rohkaistaan ikäihmisiä osallistumaan vapaaehtoistyöhön sekä toisaalta sitoutetaan nuorempia ikäryhmiä mukaan toimintaan. Hankkeen tehtävänä on muun muassa toteuttaa viestintä-, kannustin- ja/tai koulutuskampanja hankkeen tavoitteiden edistämiseksi sekä selvittää tarve vapaaehtoistyön parissa toimivia eri sektoreita ja toimijoita yhteen tuovan yhteistyöfoorumin perustamiselle sekä käynnistää foorumin toiminta.

Lisäksi hankkeessa on tarkoitus valmistella tarvittavat suositukset mahdollisesti esiin nousevien vapaaehtoistyön tekemiseen liittyvien lainsäädännöllisten tai hallinnollisten esteiden ratkaisemiseksi. Näiden lisäksi hankkeessa voi syntyä muita malleja ja ratkaisuja, joilla voidaan edistää vapaaehtoistyön asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa.

Hankkeessa seurataan myös hallitusohjelmassa linjatun toimenpiteen edistämistä, joka liittyy vapaaehtoistyössä opitun tunnistamiseen ja tunnustamiseen.

Tuotokset

Hankkeen avulla on tarkoitus lisätä ymmärrystä vapaaehtoistyöstä ja sen merkityksestä. Lisäksi hankkeessa edistetään vapaaehtoistyötä tukevien rakenteiden sekä foorumien luontia eri toimijoiden yhteistyön parantamiseksi yli sektorirajojen sekä vahvistetaan esimerkiksi kuntien, maakuntien, järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden yhteistyön mahdollisuuksia. Lisäksi hankkeen hyötynä on vapaaehtoistyön tekemiseen kohdistuvien lainsäädännöllisten tai hallinnollisten esteiden tunnistaminen ja ratkaisujen selvittäminen esteiden poistamiseksi. Hankkeesta tuotetaan julkinen loppuraportti.

Organisointi

Hankkeelle on nimitetty oikeusministeriössä virkasuhteessa toimiva määräaikainen hankepäällikkö ajalle 20.1.2021-31.12.2022. Hankepäällikkö työskentelee ministeriön demokratia- ja julkisoikeusosaston demokratia- ja vaalit –yksikössä.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama kansallisen ikäohjelman 2030 ohjausryhmä toimii hankkeen ohjausryhmänä. Hankkeen etenemisestä ja tuloksista raportoidaan säännöllisesti myös ikäohjelman puitteissa toimivalle toimeenpanoryhmälle. Oikeusministeriö on nimennyt edustajan kumpaankin ryhmään. Oikeusministeriö perustaa lisäksi hankkeen yhteyteen keskeisten sidosryhmien edustajista koostuvan yhteistyöryhmän, joka tukee hankkeen valmistelua ja toteuttamista.

Hanke tekee aktiivista yhteistyötä muun muassa eduskunnan vapaaehtoistoiminnan yhteistyöverkoston, Suomen Kuntaliiton ja kuntien, kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan (KANE), Etnisten asioiden neuvottelukunnan (ETNO) sekä kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa.

Kustannukset

Hankkeen budjetti on 300 000 euroa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on osoittanut oikeusministeriölle vuoden 2020 talousarvion määrärahamomentille 33.60.39 (palvelurakenteen kehittäminen) 3 vuoden siirtomäärärahan alajaottelukohtaan 33.60.39.07 (ikäohjelma) käyttö- ja kirjausoikeuden menoihin, jotka aiheutuvat kansallisen ikäohjelman toimeenpanosta. Momenttia 33.60.39 voidaan käyttää kyseisiin menoihin enintään 31.12.2022 saakka.

Mahdolliset menoihin liittyvät arvonnäisäveromenot kirjataan momentille.

Käyttämättä jäänyt kirjausoikeus palautetaan sosiaali- ja terveysministeriölle.

Osastopäällikkö Johanna Suurpää

Hankepäällikkö Sini Lahdenperä

Liitteet Hankesuunnitelma

Jakelu Kansallisen ikäohjelman 2030 ohjausryhmä
Kansallisen ikäohjelman toimeenpanoryhmä
OM/demokratia- ja vaalit -yksikkö
Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta (KANE)
Etnisten asioiden neuvottelukunta (ETNO)

Tiedoksi Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
Valtiosihteeri Malin Brännskär
Erityisavustaja Otto Andersson
Erityisavustaja Lisa Palm
Kansliapäällikkö Pekka Timonen
OM/DJO
OM/HOO/ohjausyksikkö